

підходу на кількох рівнях. На законодавчому рівні необхідно внести цільові зміни до Закону України «Про Національну гвардію України», які б чітко визначали повноваження підрозділів Національної гвардії України при веденні бойових дій спільно з ЗСУ та іншими силовими структурами в умовах воєнного стану [1, 3]. На організаційному рівні пріоритетним завданням є запровадження єдиних стандартів взаємодії та протоколів обміну інформацією, орієнтованих на сумісність із системами інших складових сектору безпеки і оборони. На рівні підготовки особового складу необхідно систематично впроваджувати спільні навчання з підрозділами Збройних Сил України, що дозволить відпрацювати взаємодію та сформуванню спільну тактичну культуру ще до виникнення кризових ситуацій [2].

Таким чином, правові та організаційні аспекти службово-бойової діяльності підрозділів Національної гвардії України є системною проблемою, вирішення якої безпосередньо визначає обороноздатність держави. Досвід, набутий у ході сучасного збройного конфлікту, повинен стати підставою для глибокої реформи як нормативно-правової бази, так і організаційних механізмів діяльності Національної гвардії України. Свочасне вдосконалення законодавства, підвищення ефективності управління та якості підготовки особового складу є не лише теоретичними завданнями, а й практичними передумовами успішного виконання Національною гвардією України своїх завдань в умовах тривалого збройного конфлікту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> (дата звернення: 10.03.2025).
2. Про Національну гвардію України: Закон України від 13 березня 2014 року № 876-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 17. Ст. 594. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18> (дата звернення: 10.03.2025).
3. Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. № 31. Ст. 241. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 10.03.2025).
4. Женевські конвенції від 12 серпня 1949 року та Додаткові протоколи до них. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153 (дата звернення: 10.03.2025).

КАЗІМІРОВ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСІЙОВИЧ

кандидат військових наук, доцент, доцент кафедри підготовки офіцерів запасу Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ПОСУХОВА АННА АНДРІЇВНА

студентка 2 курсу 5 групи кафедри підготовки офіцерів запасу, Військово-юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

КОРУПЦІЙНІ РИЗИКИ У СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ: ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ

Сектор безпеки і оборони України є основою забезпечення державного суверенітету, територіальної цілісності та стабільності країни. В умовах повномасштабної війни його значення значно зросло, однак разом із цим загострилися і проблеми, пов'язані з корупційними ризиками. Корупція в цій сфері становить серйозну загрозу не лише

економічній ефективності, а й національній безпеці загалом, оскільки призводить до нерационального використання ресурсів, зниження боєздатності та втрати довіри суспільства.

Однією з ключових сфер прояву корупційних ризиків є оборонні закупівлі. Після початку повномасштабного вторгнення російської федерації Україна була змушена перейти до спрощених процедур закупівель, зокрема укладення прямих контрактів без проведення відкритих тендерів. Такий підхід був необхідним для оперативного забезпечення армії, проте тривале використання подібних механізмів створює значні корупційні ризики, пов'язані з відсутністю конкуренції та прозорості. Крім того, надмірна засекреченість інформації у сфері оборонних закупівель обмежує можливості громадського контролю та ускладнює виявлення зловживань.

Особливої уваги потребують закупівлі високотехнологічної продукції, зокрема безпілотних систем і засобів радіоелектронної боротьби. У таких випадках складність технічних характеристик, обмеженість експертних знань та терміновість рішень створюють сприятливі умови для маніпуляцій, завищення вартості або закупівлі неякісної продукції. До типових корупційних ризиків у цій сфері належать змова між замовником і постачальником, штучне завищення обсягів закупівель, поділ предмета закупівлі для уникнення конкурентних процедур, а також маніпуляції з тендерною документацією.

Важливим чинником виникнення корупційних ризиків є недосконалість організаційних механізмів управління. Зокрема, відсутність ефективного внутрішнього контролю, недостатній розподіл повноважень між посадовими особами та формальний підхід до антикорупційних заходів сприяють концентрації влади в одних руках і створюють передумови для зловживань. У дослідженнях також наголошується, що недостатній рівень професійної підготовки персоналу та відсутність системної оцінки ризиків знижують ефективність антикорупційної політики.

Кадровий аспект також відіграє важливу роль. Низький рівень доброчесності окремих службовців, недостатня мотивація та відсутність належного контролю за їх діяльністю сприяють поширенню корупційних практик. У наукових працях підкреслюється необхідність формування професійного, відповідального та етично стійкого кадрового складу як основи ефективної системи безпеки і оборони.

Окремо слід виділити системні проблеми правового регулювання. Наявні нормативно-правові акти у сфері оборонних закупівель мають певні прогалини, що створює можливості для маніпуляцій та неоднозначного трактування норм. Зокрема, недостатня деталізація процедур, а також часті зміни законодавства в умовах воєнного стану ускладнюють забезпечення прозорості та контролю. Водночас міжнародні стандарти вимагають більш високого рівня відкритості та підзвітності у сфері оборонних закупівель.

Для подолання корупційних ризиків у секторі безпеки і оборони необхідно застосовувати комплексний підхід. По-перше, важливо забезпечити максимальну прозорість закупівель навіть в умовах воєнного стану, зокрема через впровадження електронних систем, аналітичних інструментів та відкритих реєстрів. По-друге, необхідно посилити внутрішній і зовнішній контроль, включаючи регулярний аудит, моніторинг та залучення антикорупційних підрозділів до процесу прийняття рішень.

По-третє, важливим напрямом є вдосконалення кадрової політики, що передбачає підвищення рівня професійної підготовки, формування культури доброчесності та запровадження механізмів відповідальності за корупційні правопорушення. Також необхідно розвивати інститути викривачів та забезпечувати їх захист, що сприятиме виявленню корупційних схем.

Крім того, значну роль відіграє інтеграція міжнародного досвіду та стандартів. Зокрема, впровадження практик країн ЄС і НАТО у сфері оборонних закупівель, а також використання сучасних технологій контролю дозволить підвищити ефективність боротьби з корупцією.

Отже, корупційні ризики у секторі безпеки і оборони України є складною та багатовимірною проблемою, що потребує системного вирішення. Лише поєднання прозорих процедур, ефективного контролю, професійного кадрового забезпечення та сучасного правового регулювання дозволить мінімізувати ці ризики та забезпечити належний рівень національної безпеки в умовах сучасних викликів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Корупційні ризики та шляхи їх подолання під час дії воєнного стану в Україні: Міжнародна науково-практична конференція. Науководослідний інститут публічного права, 7 жовтня 2025 р. – Львів – Торунь : Liha-Pres, 2025. – 136 с.
URL: https://sipl.com.ua/wp-content/uploads/2025/11/conf_SIPL_A5_ДРУК_2025.pdf.
2. НАЗК. Корупційні ризики під час здійснення закупівель безпілотних систем та засобів радіоелектронної боротьби для Збройних Сил України. 2025. 156 с. URL: <https://www.army-pro.com/wp-content/uploads/2025/11/koruptsijni-ryzyky-pid-chas-zdijsnennya-zakupivel-bezpilotnyh-system-ta-zasobiv-radioelektronnoi-borotby-dlya-zbrojnyh-syl-ukrai....pdf>.
3. Дослідження НАЗК "Корупційні ризики під час здійснення оборонних закупівель". *Радник у сфері публічних закупівель*. URL: <https://radnuk.com.ua/pravova-baza/koruptsijni-ryzyky-pid-chas-zdijsnennia-oboronnykh-zakupivel/>.
4. Сергіївна Б. О., Валеріївна М. В. Корупція та національна безпека: виклики та шляхи реформ. *Zenodo*. URL: <https://doi.org/10.5281/zenodo.10648730>.
5. Деякі питання управління корупційними ризиками: вдалі практики з виховання доброчесності у системі МВС : збірник тез доповідей учасників круглого столу (21 листопада 2024 року) / упоряд. А. Годяк. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2024. 188 с. URL: https://hsc.gov.ua/wp-content/uploads/2025/07/Збірник_матеріалів_Деякі_питання_управління_корупційними_ризиками_вдалі%20_практики.pdf.

КАРПЕНКО ОЛЕКСАНДР МИКОЛАЙОВИЧ
Курсант Національної академії внутрішніх справ

РЕФОРМИ І ПОКРАЩЕННЯ СИЛ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день зростання сектору безпеки та оборони України визначається великими змінами, що пов'язані тривалими бойовими діями і як наслідок того розвитком нових технологій у військових та наукових сферах, а також необхідністю переведення воєнних структур України до північноатлантичного безпекового формату за стандартами НАТО. За таких умов службово-бойова діяльність підрозділів сил безпеки та оборони України набуває нових актуальностей і вимагають наукової оцінки та практичного вдосконалення.

Ряд науковців розглядають службово-бойову діяльність як сукупність заходів, які гарантують собою державну безпеку, забезпечують підтримання правопорядку та виконують бойові завдання, як у мирний період, так і під час надзвичайного чи воєнного стану. Тобто ця діяльність поєднує в собі одночасно правоохоронну, військову, оперативну та аналітичну діяльність.

Ключовою проблемою сучасної службово-бойової діяльності слід визнати необхідність підготовки особового складу до реалій повномасштабної війни та її особливостей. Дослідники даного питання не раз наголошують, що сьогоднішні підходи до навчання правоохоронців і військових вже не відповідають актуальним умовам і потребують оновлення з урахуванням новітніх викликів, до яких відносяться інформаційний вплив, кібератака і застосування безпілотних літальних апаратів. Зокрема, Є. Гіденко та О. Завістовський акцентують на доцільності впровадження БПЛА у систему підготовки та під час виконання службово-бойових і тактичних завдань [1].

Іншою актуальною проблемою є удосконалення тактико-спеціальної та фізичної підготовки правоохоронців. На думку Д. Казначеева «підготовка фахівців сил безпеки повинна базуватися на сучасних європейських стандартах, що передбачають комплексний підхід до формування професійних навичок і вмінь, включаючи психологічну стійкість, фізичну та інтелектуальну здатність, до швидкого прийняття рішень і ефективну взаємодію між підрозділами у міжвідомчих операціях».